

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 29/1998 vp**

Hallituksen esitys laeiksi arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Talousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 30 päivänä syyskuuta 1998 lähettäessään hallituksen esityksen laeiksi arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 127/1998 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi talousvaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto talousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Ilkka Harju, valtiovarainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Manne Airaksinen, oikeusministeriö
- professori Mikael Hidén
- professori Antero Jyränki
- professori Olli Mäenpää..

Valiokunta on saanut professori Kaarlo Tuorilta kirjallisen lausunnon, joka on liitetty valiokunnan asiakirjoihin.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arvo-osuusjärjestelmästä annettua lakia siten, että siinä otetaan huomioon arvopaperikeskusten välisen kansainvälisten yhteyksien perustaminen ja näiden yhteyksien kautta arvo-osuusjärjestelmään liitettävien arvopaperien käsittely Suomessa. Laissa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi niistä toimenpiteistä, jotka ovat käytännössä tarpeen muunnettaessa arvo-osuusjärjestelmään liitettyjä markkamääräisiä joukkovelkakirjalainoja ja niihin rinnastettavia velallisen sitoumuksia euromääräisiksi.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan silloin, kun talous- ja rahaliiton kolmas vaihe alkaa.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa käsitellään hallitusmuodon omaisuudensuojasäännöksestä tulkinnan avulla kehitettyä sääntöä sopimussuhteisiin puuttumattomuudesta ja tätä koskevaa perustuslakivaliokunnan tulkintakäytäntöä. Esityksen mukaisen velkakirjan nimellisarvon jakamisen avulla toteutettavan muunnon katsotaan aiheuttavan sijoittajan ja liikkeeseenlaskijan kannalta pienimmän mahdollisen eron alkuperäisen markkamäärän ja muunnetun euromäärän välillä. Muuntamisesta aiheutuisi vain

vähäisiä muutoksia voimassa oleviin sopimus-
suhteisiin. Perusteluissa katsotaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

Hallitus on kuitenkin pitänyt suotavana, että säätämisyksiköstä hankitaan perustuslakivaliokunnan lausunto.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta on arvioinut valtiosääntöoikeudelliselta kannalta 1. lakiehdotuksen 26 c §:ää, joka koskee kansallisen rahayksikön määräisen joukkolainan muuntamista euroyksiköksi. Neuvoston asetuksen (EY) N:o 974/98 mukaan jäsenvaltio voi poiketa euron käytön vapaaehtoisuudesta siirtymäkauden (1.1.1999—31.12.2002) aikana. Mahdollisten poikkeusten toteuttaminen on jätetty kansallisen lainsäädännön varaan.

Ehdotettu muuntotoimenpide merkitsee puuttumista lain voimaantulovaiheessa jo olemassa olevien, taloudellisesti merkittävien velkasuhteiden sisältöön. Tällaiseen taannehtivana pidettyyn puuttumiseen on valiokunnan tulkintakäytännössä suhtauduttu kielteisesti, joskaan sopimussuhteen koskemattomuus ei ole muodostunut aivan ehdottomaksi (esim. uudemmassa käytännössä PeVL 28/1994 vp ja PeVL 27/1996 vp). Esityksen mukainen muuntotoimenpide on teknisluonteinen. Se on valiokunnan käsityksen mukaan järjestelynä kohtuullinen ja voidaan tältä kannalta arvioituna toteuttaa hallitusmuodon 12 §:n estämättä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

Muuntomenettelyn sisältö määräytyy edellä mainitun neuvoston asetuksen mukaisesti. Vaikka muuntaminen lakitekstin mukaan vaatii arvopaperikeskuksen erillistä päätöstä, kysymys ei kuitenkaan ole siitä, että keskuksella olisi sisällöllisesti itsenäistä päätösvaltaa muunnon toteuttamisen määrittelyssä. Näin tarkoin rajatun

päätösvallan osoittaminen osakeyhtiölle, jonka osakkeiden enemmistö on yksityisessä omistuksessa, ei ole valiokunnan mielestä ongelmallista. Sama arvio on tehtävissä siitä, että muuntomenettelystä määrätään arvopaperikeskuksen säännöissä, kun otetaan huomioon niiden muutokseen vaadittava valtioneuvoston vahvistus ja 26 c §:n 4 momentin säännökset.

Arvopaperikeskuksen 26 c §:n 1 momenttiin perustuen tekemä päätös on valiokunnan käsityksen mukaan sellainen oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva päätös, joka on hallitusmuodon 16 §:n 1 momentin perusteella voitava saada tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelylle tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä on, että ehdotukseen otetaan tältä kannalta riittävät muutoksenhakusäännökset.

Lausunto

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta kunnioittavasti esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä, 1. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan sen 26 c §:n 1 momenttiin liittyen tekemä valtiosääntöoikeudellinen huomautus muutoksenhakuoikeudesta otetaan asianmukaisesti huomioon.

Helsingissä 15 päivänä lokakuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Ville Itälä /kok

vpj. Johannes Koskinen /sd

PeVL 29/1998 vp — HE 127/1998 vp

jäs. Tuija Brax /vihr
Esko Helle /vas
Gunnar Jansson /r
Anneli Jäätteenmäki /kesk
Juha Korkeaoja /kesk
Valto Koski /sd

Heikki Koskinen /kok
Johannes Leppänen /kesk
Jukka Mikkola /sd
Riitta Prusti /sd
Veijo Puhjo /va-r
Maija-Liisa Veteläinen /kesk.